

Arbetskadeförsäkringen och rehabiliteringskedjan

Rehabiliteringskedjan, som infördes den 1 juli 2008, innebär bl. a. att rätten till sjukpenning kan upphöra mycket snabbt och att möjligheterna att få sjukersättning är mycket begränsade. Om man på grund av rehabiliteringskedjans regler inte kan få sjukpenning eller sjukersättning och arbetsförmågan beror på en arbetsskada, bör man ansöka om ersättning från arbetskadeförsäkringen. Även i en situation där man får sjukpenning, bör man i många fall göra en ansökan om livränta, om det står klart att man på grund av arbetsskada inte kommer att kunna återgå i sitt tidigare arbete.

Bakgrund

Försäkringskassan ska pröva om den försäkrade har en arbetsskada endast om det behövs för att kunna bestämma ersättning enligt lagen om arbetskadeförsäkring (LAF).

Den ersättning som man kan få från Försäkringskassan vid godkänd arbetsskada är i huvudsak livränta. I och med rehabiliteringskedjans införande kan dock ersättning vid arbetsskada även bestå av fler dagar med förlängd sjukpenning, det vill säga sjukpenningdagar på 75 % -nivån. Detta kommer att kallas "arbetsskadesjukpenning". (Vid ej godkänd arbetsskada är den förlängda sjukpenningen begränsad till 550 dagar.)

För att livränta ska kunna utges krävs bl.a. att arbetsförmågan kan antas bli bestående minst ett år och att ett inkomstbortfall om minst en femtondel har uppstått. Tidigare innebar detta att prövningen av en arbetsskada i praktiken dröjde och främst blev aktuell då den försäkrade blivit omplacerad eller fått sjukersättning (tidigare sjukbidrag/förtidspension). Rehabiliteringskedjan har inneburit ytterligare möjligheter till prövning av arbetsskada.

Livränta under tid med sjukpenning

Liksom tidigare kan livränta bli aktuell under tid med sjukpenning, om det står klart att den skadade drabbas av inkomstförlust som kan antas vara minst ett år. Normalt krävs att en läkare ställer en prognos om nedsättning under minst ett år framåt i tiden. Livränta utgör mellanskillnaden mellan tidigare lön och sjukpenning. Dessa fall bör bli vanliga i och med att möjligheten att bevilja tidsbegränsad sjukersättning har försvunnit.

Förlängd sjukpenning vid arbetsskada (arbetsskadesjukpenning)

Rehabiliteringskedjans regler innebär en begränsning av antalet sjukpenningdagar. Den som har fått 364 ersättningsdagar med 80 % inom en ramtid av 450 dagar, kan därefter få förlängd sjukpenning med 75 % i maximalt 550 dagar. Vid en godkänd arbetsskada gäller inte denna begränsning. Då kan man få förlängd sjukpenning för fler dagar utan en borte gräns ("arbetsskadesjukpenning").

De första långtidssjukskrivna försäkrade uppnår den borte tidsgränsen för sjukpenning vid årsskiftet 2009/2010. Dessa försäkrade kan alltså inte längre få sjukpenning efter årsskiftet. De kan inte heller få sjukersättning om inte deras arbetsförmåga kan anses stadigvarande nedsatt sett mot hela arbetsmarknaden. Om arbetsförmågan kan antas bero på en arbetsskada är det därför mycket viktigt att såväl arbetsskadeanmälan som ansökan om ersättning görs.

Livränta vid indragen sjukpenning

Rehabiliteringskedjans regler innebär att den försäkrades arbetsförmåga från dag 181 ska bedömas mot hela arbetsmarknaden. Arbetsförmågan ska bedömas i förhållande till varje typ av arbete och det räcker att den försäkrade kan utföra något sådant arbete på den "reguljära" arbetsmarknaden. Man ska därvid inte ta hänsyn till den försäkrades ålder, bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet eller andra liknande omständigheter. Skyddade arbeten anses dock inte ingå i den reguljära arbetsmarknaden. På grund av dessa regler förväntas många försäkrade nekas fortsatt sjukpenning efter dag 181.

Rätten till arbetsskadeersättning är dock inte begränsad på samma sätt. Enligt arbetskadeförsäkringens arbetsförmågebegrepp ska man liksom tidigare beakta sådana faktorer som ålder, hur arbetsskadan påverkar förmågan, m.m. Detta innebär att livränta kan bli aktuell för de arbetsskadade försäkrade som inte kan arbeta i sitt ordinarie arbete, men som anses ha arbetsförmåga i andra arbeten enligt sjukförsäkringens regler. I dessa situationer ska Försäkringskassan göra en uppskattning av vilken typ av arbete den arbetsskadade skulle klara av och vad lönenivån är i ett sådant arbete. Detta kallas att man fastställer en fiktiv inkomst.

I sin Vägledning (2003:4, version 5, sid. 140) har Försäkringskassan ett exempel som kan sammanfattas enligt följande: En femtioårig byggnadssnickare är sjukskriven p.g.a. dubbelsidiga axelbesvär. Fr.o.m. dag 181 bedöms han inte längre ha rätt till sjukpenning eftersom han anses ha arbetsförmåga på den reguljära arbetsmarknaden i

arbeten som inte innebär ansträngande och tunga arbetsställningar för axlarna. Efter att han ansökt om livränta bedöms axelbesvären vara en arbetsskada. Utredningen visar att han har arbetsförmåga t.ex. som vaktmästare eller fastighetsskötare. Han får livränta för inkomstskillnaden mellan byggnadssnickare och den beräknade inkomsten från vaktmästare/fastighetsskötare.

Enligt ett beslut från Regeringsrätten krävs att Försäkringskassan har ett fullgott underlag när man bedömer den skadades kvarvarande arbetsförmåga. Det ska alltså finnas en utredning om vilka arbeten som kan anses vara lämpliga för den skadade med hänsyn till skadan, utbildning, ålder och tidigare arbetslivserfarenhet m.m. samt hur inkomstläget är i sådana arbeten. Utan sådan utredning har Försäkringskassan inte rätt att fastställa en fiktiv inkomst.

Livränta när fortsatt sjukersättning inte beviljas

Tidsbegränsad sjukersättning (tidigare kallat sjukbidrag) kan inte längre beviljas sedan rehabiliteringskedjans införande (vissa övergångsregler finns dock). Sjukersättning utan tidsbegränsning (tidigare kallat förtidspension) kan man bara få om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt och man inte kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på hela arbetsmarknaden. Har man någon arbetsförmåga, t.ex. i ett skyddat arbete, kan man inte längre få sjukersättning.

De som idag har en pågående tidsbegränsad sjukersättning och arbetsskadelivränta, riskerar alltså med rehabiliteringskedjans strängare regler att inte få sin sjukersättning förlängd. Dessa personer har ändå möjligheter att få fortsatt livränta, eftersom arbetsskadeförsäkringen har ett annat arbetsförmågebegrepp än sjukförsäkringen. En arbetsskadad försäkrad som enligt sjukersättningsreglerna anses ha arbetsförmåga kvar kan alltså ha rätt till livränta.

Rekommendationer

Slutsatsen är att det är viktigare än någonsin att göra arbetsskadeanmälan, om det kan antas att en skada/sjukdom beror på faktorer i arbetet. Lika viktigt är att lämna in en ansökan om arbetsskadeersättning när man tappar inkomst på grund av sin skada, oavsett vilken sorts sjukförmån man får.

I en situation där Försäkringskassan fastställer en fiktiv inkomst är det viktigt att kontrollera att en fullgod utredning har gjorts när det gäller både tänkbart arbete och inkomstnivå.

Med allt sämre sjukförmåner och för att kunna påvisa bristerna i arbetsmiljön, blir det viktigare att facket medverkar till att arbetsskadorna drivs. Den fackliga rättshjälpen kan leda utvecklingen framåt!

Vi börjar nu också kunna se ett trendbrott när det gäller framförallt belastningsrelaterade nackskador där vi har ny forskning att stödja oss på. För arbetsskador rörande utbrändhet efter tung arbetsbörda och höga arbetskrav, har vi haft stor framgång under senare år. Framförallt har det faktum att vi drivit många processer avseende utbrändhet lett till en positiv rättsutveckling för dem som blivit sjuka av arbetet.

Frågor om detta Nyhetsbrev kan ställas till förbundsjurist Claes Jansson, tel. 08-676 63 16 eller till förbundsjuristerna Linda Wallin eller Mattias af Malmborg.